

РИТОРИКА ЯК МИСТЕЦТВО ПЕРЕКОНАННЯ: ІСТОРІЯ, ТЕОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ

Оксана МЕЛЬНИЧУК

доктор філологічних наук,

доцент кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін

Комунального закладу вищої освіти «Рівненська медична академія»

вул. М. Карнаухова, 53, м. Рівне

ORCID: 0000-0003-4619-363x

melnychuk_oksanaadm@ukr.net

Людмила АРТЕМЕНКО

кандидат філологічних наук,

професор кафедри суспільно-гуманітарних дисциплін

Комунального закладу вищої освіти «Рівненська медична академія»

вул. М. Карнаухова, 53, м. Рівне

ORCID: 0000-0003-6653-3043

rolld@ukr.net

У статті розкрито сутність риторики як мистецтва переконання крізь призму історії, теорії та сучасності. Історично риторика постає важливим елементом суспільного життя, оскільки вміння красномовно висловлювати свої думки набуло вагомого значення в політичних дебатах, судових процесах і філософських школах. З розвитком новітніх технологій і зростанням соціальних вимог до комунікативних навичок риторика стала важливою складовою частиною освіти в сучасних навчальних закладах. Вивчення риторики сприяє розвитку когнітивних і комунікаційних навичок, необхідних для досягнення успіху у професійній діяльності та соціальній взаємодії. У статті досліджено основні етапи розвитку риторики, зокрема її становлення в античності, подальшу еволюцію в середньовіччі та відродження в епоху Ренесансу, зміну парадигми в період Нового часу. Окрему увагу приділено сучасним методам навчання, що охоплюють інтерактивні технології, які дають змогу студентам удосконалювати ораторські навички за допомогою мультимедійних засобів, а також підвищувати майстерність аргументації через рольові ігри та дискусії. Основним напрямом статті є аналіз риторичних прийомів, які використовують для досягнення ефективного спілкування та переконання в різних сферах діяльності, як-от політика, бізнес, медіа та наукові комунікації. Розглянуто основні компоненти риторики, зокрема риторичний канон, його основи й етапи, що охоплюють створення, структурування та подачу виступів. Важливе місце у статті належить питанням

ораторії, ведення аргументованих суперечок, бесід, а також етнориторики, яка досліджує специфіку мовлення в різних культурних і етнічних контекстах. Викладання риторики в навчальних закладах потребує врахування сучасних технологій, які дають змогу не тільки покращити навички публічних виступів, але й опанувати нові форми риторичних практик, як-от медіариторика та політична риторика. Ці форми набувають усе більшої актуальності в умовах швидкого розвитку соціальних медіа та нових форм комунікації. Риторика нині є важливим інструментом не тільки для розвитку мовленнєвих і аргументаційних навичок, але й для формування професійної компетентності й активної громадянської позиції.

Ключові слова: *риторика, ораторське мистецтво, комунікативні навички, аргументація, освітні технології.*

RHETORIC AS THE ART OF PERSUASION: HISTORY, THEORY, MODERNITY

Oksana MELNYCHUK

Doctor of Philology,

Associate Professor at the Department of Social and Humanitarian Disciplines

Municipal Institution of Higher Education "Rivne Medical Academy"

53 M. Karnaukhova str., Rivne ORCID: 0000-0003-4619-363X

melnychuk_oksanaadm@ukr.net

Liudmyla ARTEMENKO*PhD in Philology,*

Professor at the Department of Social and Humanitarian Disciplines

Municipal Institution of Higher Education "Rivne Medical Academy"

53 M. Karnaukhova str., Rivne

ORCID: 0000-0003-6653-3043rolld@ukr.net

The article explores the essence of rhetoric as the art of persuasion through the lens of historical theory and modernity. It has been an essential element of public life, as the ability to express thoughts eloquently played a significant role in political debates, legal proceedings, and philosophical schools. With the development of modern technologies and the growing social demands for communication skills, rhetoric has become an important component of education in contemporary institutions. The study of rhetoric contributes to the development of cognitive and communication skills necessary for success in professional activities and social interaction. The article explores the main stages of the development of rhetoric, particularly its origins in antiquity, its further evolution in the Middle Ages, and its revival during the Renaissance. Special attention is given to modern teaching methods that include interactive technologies, enabling students to improve their oratory skills using multimedia tools and enhance their argumentative skills through role-playing and discussions.

The primary focus of the article is the analysis of rhetorical techniques used to achieve effective communication and persuasion in various fields, such as politics, business, media, and academic communication. The main components of rhetoric are examined, including the rhetorical canon, its foundations, and stages that cover the creation, structuring, and delivery of speeches. The article also addresses issues related to oratory, conducting reasoned debates, conversations, as well as ethnorhetoric, which studies the peculiarities of speech in different cultural and ethnic contexts. The teaching of rhetoric in educational institutions requires consideration of modern technologies that not only improve public speaking skills but also enable mastery of new forms of rhetorical practices, such as media rhetoric and political rhetoric. These forms are becoming increasingly relevant in the context of the rapid development of social media and new forms of communication. Today, rhetoric is an important tool not only for developing speech and argumentative skills but also for shaping professional competence and an active civic position.

Key words: *rhetoric, oratory, communication skills, argumentation, educational technologies.*

Постановка проблеми. Риторика як мистецтво переконання та красномовства має багатовікову історію, що бере свій початок з античної Греції та Риму. Вона розвивалася разом із політичною та соціальною думкою, стала обов'язковою частиною публічного життя й освіти [4]. Від часів великих ораторів, як-от Демосфен і Цицерон, до сучасних етапів розвитку риторичні навички були і залишаються важливими для формування ефективних комунікативних стратегій у різних сферах [2; 8]. Нині риторика не тільки зберігає своє значення як мистецтво публічного виступу, вона є потужним інструментом навчання, який сприяє розвитку критичного мислення, аргументації, ефективної комунікації. Вивчення риторики дає змогу формувати у студентів навички конструктивного спілкування, аргументації та переконання, що є важливими у професійному та повсякденному житті.

В історії риторики виокремлюють кілька основних етапів її розвитку, кожен із яких став вагомим щодо сучасного розуміння цієї дисципліни. Від античних часів дотепер риторика розвивалася не тільки як наука, але і як навчальна дисципліна, що знайшла застосування в освіті, політиці, праві та бізнесі [7]. Привнесення риторичних прийомів в освітній процес допомагає студентам не тільки опанувати ораторське мистецтво, але й розвивати навички критичного мислення та самоаналізу. Отже, риторика постає не тільки як інструмент досягнення мети в публічних виступах, але і як важлива складова частина навчальних програм, що виформовує комунікативні та когнітивні навички у студентів різних спеціальностей [5; 6].

Метою статті є дослідження методичних підходів до викладання риторики в історії та сучасному освітньому контексті. Зокрема, увагу буде приділено риторичним прийомам, які використовують для досягнення ефективного спілкування, а також теоретичним і практичним методам навчання риторики в закладах освіти.

Окрім того, буде розглянуто важливість інтерактивних технологій, їх застосування в контексті розвитку ораторських навичок у студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «ораторське мистецтво» (від лат. *oratio* – мова, красномовство) має античне походження. Його синонімами є грецьке слово «риторика» й українське «красномовство». Ораторське мистецтво – це не просто виступи, а мистецтво підготування і виголошування публічної промови з конкретною метою дії на слухачів за допомогою живого слова. Це мистецтво володіння словом, яке стало основою для розвитку низки наукових дисциплін. Арістотель визначав риторику як «здатність знаходити можливі способи переконання щодо кожного даного предмета» [4]. Ораторське мистецтво також є наукою про красномовство та навчальною дисципліною, яка вивчає основи ораторської майстерності [3].

Ораторське мистецтво та його компоненти. Основним предметом ораторського мистецтва є загальні закономірності мовної поведінки в різних ситуаціях, а також практичні можливості використання їх для того, щоб зробити мову ефективною. Ораторське мистецтво, за визначенням дослідників [8], складається з кількох основних компонентів: (1) *риторичного канону* – системи спеціальних знаків і правил, які допомагають організувати промову. Він відповідає на питання: *що сказати*, у якій послідовності, якими словами? Риторичний канон допомагає перейти від думки до слова через три етапи: уявлення змісту, його впорядкування та словесне вираження; (2) *ораторії* – особливої теорії та практики публічного виступу. Ораторія є важливим розділом ораторського мистецтва, оскільки вільне володіння словом є обов'язковим для того, щоб обстояти свою думку публічно, схилити аудиторію на свій бік; (3) *ведення спору* – важлива частина ораторської майстерності, оскільки в демократичному суспільстві існує багато різних поглядів. Уміння вести конструктивний спір допомагає знаходити істину, а не просто суперечити; (4) *ведення бесіди* – мистецтво спілкування на побутовому рівні, що дає змогу з'ясувати причини непорозуміння між людьми, правильно визначити стратегію та тактику розмови; (5) *ораторського мистецтва повсякденного спілкування*, що надає знання про те, як виникають і згасають стосунки, як мовленнєва поведінка впливає на їх становлення; (6) *етнориторики* – дисципліни, що вивчає національно-культурні відмінності мовної поведінки людей і сприяє уникненню ситуацій непорозуміння між людьми різних національностей.

Мистецтво слова в освітньому контексті. У середні віки риторика була однією із трьох основних наук у складі «трьох мистецтв»: граматики, риторики та діалектики. Вона залишалася важливою складовою частиною освітньої системи, впливала на формування мовних навичок у студентів. Відновлення античних традицій риторики відбулося під час Ренесансу, коли науковці почали активно вивчати класичні праці, зокрема твори Цицерона й Арістотеля [7]. У XX ст. риторика почала зазнавати значних змін, зокрема, з розвитком нових технологій комунікації, що дали змогу створити нові форми публічного виступу, від телевізійних шоу до інтернет-презентацій. З'явилися нові аспекти риторики, як-от медіариторика

та політична риторика. Нині риторика є важливою складовою частиною навчальних планів низки університетів і коледжів, де студенти вивчають теорію та практику публічних виступів, а також розвивають свої навички переконання.

Ораторське мистецтво як освітня функція відіграє важливу роль у формуванні комунікативних навичок у студентів. Вивчення ораторського мистецтва передбачає глибоке освоєння мови викладу, розвиток умінь будувати логічні аргументи, опанування техніки публічних виступів, а також умінь правильно вибирати слова відповідно до ситуації, аудиторії. У навчанні ораторського мистецтва важливо також розвивати публічне мовлення через вправи, які допомагають засвоїти основи самовираження, вчать читати і розуміти класичні твори, розвивають критичне мислення.

Ораторське мистецтво як поєднання мистецтва та науки. Риторика є складною інтелектуально-емоційною творчістю публічної мови. Вона тісно пов'язана з іншими науками. У давньогрецькій традиції Платон і Арістотель розглядали красномовство як засіб пізнання і тлумачення складних явищ. Ф. Бекон у праці «Досліди» класифікував риторику як мистецтво «повідомлення знань». Такий підхід дає змогу розглядати ораторське мистецтво як синергію мистецтва та науки, яка інтегрує знання з різних галузей: логіки, філософії, етики, політики, філології [7]. Отже, риторика є не тільки мистецтвом слова, а й важливим інструментом для передавання ідей, поглядів, переконань.

Когнітивні функції ораторського мистецтва. Ораторське мистецтво виконує низку когнітивних функцій, як-от пізнавальна, номінативна, конструктивна й акумулятивна функції. Оратор має здатність організовувати свої думки в чітку структуру, передавати знання, а також зберігати їх для подальшого використання [1, с. 51]. Усі ці функції допомагають оратору не тільки створювати промову, а й взаємодіяти з аудиторією, виражати емоційні настрої, залучати до обговорення важливих питань, передавати ціннісні орієнтири та моральні принципи. Риторика в освіті забезпечує формування особистості, готової до конструктивного діалогу та свідомого впливу на суспільство. Ораторське мистецтво – це не тільки техніка мовлення, а й важливий інструмент для розвитку комунікаційних навичок, аргументації, переконання та морального впливу на суспільство. Риторика в історії та освіті постає як потужний засіб розвитку критичного мислення та практичних навичок мовлення, допомагає готувати ораторів, здатних донести свої ідеї до широкої аудиторії, впливати на її погляди.

Історія риторики пов'язана передусім із розвитком демократії та публічного життя. Історію ораторського мистецтва поділяють на кілька основних етапів: ораторське мистецтво Давнього світу, Середньовіччя, Ренесансу, Нового часу та сучасне мистецтво. У *Давньому світі* красномовство стало справжнім мистецтвом, коли постала потреба впливати на розум і волю інших за допомогою слова. Давній Схід, зокрема Єгипет, Сирія, Вавилон, Індія та Китай, свідчать про високий рівень ораторської майстерності. В *античні часи* риторика була необхідною для успішної участі людини в політичному та юридичному житті. Перше

системне уявлення про риторику міститься у джерелах часів правління Перікла (приблизно 490–429 рр. до н.е.), коли промови набули першочергового значення в політичному житті. Перікл використав силу слова для утримання влади. Арістотель у праці «Риторика» виокремив три основні складники мистецтва переконання, як-от: *логос* (раціональний аргумент), *етос* (авторитет оратора), *пафос* (емоційний вплив на аудиторію). Ці принципи залишаються актуальними й дотепер у різних формах спілкування. У *Давньому Римі* риторика розвивається як інструмент публічних промов. Цицерон, один із видатних римських ораторів, розробив теорію структури ідеальної промови, яка охоплювала такі етапи, як: *експозиція* (вступ), *нарація* (повідомлення фактів), *аргументація* (доведення правоти) і *заключення* (підсумок). За часів Римської імперії виникає нове розуміння риторики: її почали розглядати не як мистецтво переконувати, а як мистецтво добре говорити. Якнайповніше таке розуміння риторики виражене в М.Ф. Квінтіліана, який був творцем першої державної школи риторики.

В епоху *Середньовіччя* основним змістом курсу риторики було вчення про жанри промови, що переважно спиралося на ідеї античного поета Горація, учення про стилі, яке було розроблено Вергілієм, а також учення про фігури. Серед особливостей середньовічного ораторського мистецтва виокремлюють гомілетику як мистецтво церковної проповіді. *Відродження* знаменується тріумфом риторики, пов'язаним із відродженням античного ідеалу людини. Д. Аліг'єрі, Б. Латіні та Дж.М. Бруні наголошують на важливості гуманітарних студій і мовних занять для формування особистості, а ідеалом епохи постає Цицерон – мислитель, оратор і прихильник філософії дії. Риторика розвивається в Палацовій академії, створюється Французька риторика для короля Генріха III, формується традиція королівського красномовства. Вона сприяє становленню літературної норми, зростає увага до дикції, інтонації, розвивається перекладацька майстерність. Починаючи з Відродження, риторика дедалі більше стає «літературною», поступаючись філософії та зосереджуючись на стилістиці й теорії фігур. Вона віддаляється від філософії, логіки та права, натомість зближується із граматиною та поезією.

У *Новий час* риторика втрачає своє значення як засіб аргументації та переконання, перетворюється на дисципліну, зосереджену на естетиці мовлення. Р. Декарт, Б. Спіноза та Дж. Локк критикують риторику як зайву для раціонального пізнання, а І. Кант і наукові течії XIX ст. остаточно витісняють її з наукового дискурсу. Водночас деякі мислителі, зокрема Б. Паскаль, виступають за збереження й розвиток риторики, що пізніше знаходить відображення в неориторичі XX ст. [7].

Попри те, що в період Нового часу риторика втрачає свою колишню роль у науковому дискурсі, її основні прийоми й засоби впливу на аудиторію не зникли, а продовжили розвиватися в інших сферах, зокрема в літературі, політиці та публічному виступі, створюючи емоційний та інтелектуальний вплив на слухачів і читачів. Важливими є *риторичні прийоми* – мовні техніки, які застосовують для досягнення бажаного ефекту на аудиторію. Їхня мета – не тільки донести

інформацію, а і створити враження, переконати, змусити задуматися. До найбільш поширених риторичних прийомів належать: (1) *анафора* – повторення того самого слова чи фрази на початку кількох речень або строф для підсилення виразності («*Ми будемо боротися на пляжах, ми будемо боротися на полях, ми будемо боротися на вулицях <...>*», – В. Черчилль); (2) *гіпербола* – перебільшення, яке робить вираз більш емоційним і яскравим («*Це була найкраща вечора в історії людства!*»); (3) *метафора* – переносне значення слова, що створює образ або асоціацію, яка допомагає глибше зрозуміти ідею («*Відчував себе, мов риба у воді*»); (4) *антитеза* – протиставлення протилежних ідей чи понять для створення контрасту і виразності («*Він був великим лідером, але малою людиною в очах своєї родини*»); (5) *риторичне питання* – питання, на яке не чекають відповіді, яке має підкреслити значущість ідеї («*Як можна залишити це без уваги?*»). Ці прийоми використовуються для того, щоб краще донести думки до слухачів або читачів, впливати на їхні почуття, інтелект і емоції.

Методичні підходи до викладання риторики. Опанування риторичних прийомів є вагомим аспектом ефективної комунікації, що зумовлює необхідність їх ґрунтовного вивчення в освітньому процесі [5]. З метою формування навичок аргументованого висловлення думок, розвитку критичного мислення та вдосконалення мовленнєвої компетентності застосовують різноманітні методичні підходи до викладання риторики. Сучасні методики викладання риторики зберігають традиції стародавніх підходів, однак їх також адаптовано до нових реалій і технологій. Серед основних підходів виокремлюємо: (1) *теоретичний підхід*: першим етапом навчання риторики є вивчення основних теорій, як-от поняття логосу, етосу та пафосу, а також аналіз класичних промов. Студенти повинні знати історію риторики, основні жанри публічних виступів і риторичних прийомів, щоб пізніше застосовувати їх на практиці; (2) *практичний підхід*: після теоретичного засвоєння студентам даються завдання для створення власних промов або написання есе з використанням риторичних прийомів. Це дає змогу розвивати навички ефективного мовлення та письма. Наприклад, створення промови за допомогою анафори чи гіперболи може допомогти зрозуміти силу цих прийомів; (3) *інтерактивні методи*: у сучасних навчальних закладах активно використовують інтерактивні технології, які роблять навчання риторики більш цікавим і ефективним. Студенти можуть працювати над промовами у групах, оцінювати виступи одне одного, брати участь у дебатах і онлайн-дискусіях, що допомагає розвивати навички публічного мовлення; (4) *аналіз і оцінювання виступів*: важливою складовою частиною навчання риторики є аналіз промов видатних ораторів. Студенти можуть вивчати й оцінювати промови відомих ораторів, щоби зрозуміти, як вони використовують риторичні прийоми для створення емоційного та логічного впливу; (5) *мультимедійний підхід*: використання відеоматеріалів, презентацій і онлайн-курсів стало важливим елементом сучасної методики викладання риторики. Це дає змогу не тільки вивчати теорію, а й побачити, як риторичні прийоми працюють у реальних умовах публічного виступу.

Методичні підходи до викладання риторики реалізуються через різноманітні навчальні практики, що сприяють глибшому засвоєнню теоретичних основ, розвитку навичок аргументації та вдосконаленню мовленнєвої виразності. Практична реалізація *теоретичного підходу* передбачає вивчення фундаментальних риторичних концепцій і жанрів. Студенти аналізують класичні тексти, зокрема «Риторику» Арістотеля, досліджують стратегії доказу (*логос*), емоційного впливу (*патос*), авторитету мовця (*етос*), з метою простежити, як використано ці елементи в сучасних політичних і публічних виступах. У межах семінарів з історії риторичних жанрів студенти розглядають особливості ділових, епідейктичних і судових промов, аналізують історичні приклади (виступи В. Черчилля та Д. Кеннеді). *Практичний підхід* спрямований на активне застосування риторичних навичок у процесі створення текстів і публічних виступів. Одне із завдань передбачає написання промови на актуальну тему (наприклад, «Збереження довкілля»), із застосуванням переконливих аргументів, емоційної складової частини й ефектively структури. Ще один формат роботи – створення аналітичного есе на тему «Чи важливі соціальні мережі для розвитку суспільства?», де необхідно продемонструвати вміння будувати аргументацію на основі фактів і досліджень, використовувати риторичні прийоми для посилення впливу на читача. *Інтерактивні методи* сприяють розвитку комунікативної компетентності та критичного мислення. Одним із таких методів є дебати на тему «Майбутнє штучного інтелекту», під час яких студенти працюють у командах, формулюють аргументи та контраргументи, що допомагає вдосконалити мовленнєву виразність і навички швидкого реагування. Також ефективним інструментом є рольова гра: учасники виступають у ролі представників різних держав на міжнародній конференції, обстоюють визначені позиції та переконують аудиторію в необхідності змін у міжнародних відносинах, застосовують риторичні техніки.

Мультимедійний підхід передбачає використання сучасних технологій для аналізу та практичного засвоєння риторичних прийомів [6]. Одним із важливих завдань є перегляд і критичний аналіз виступів відомих ораторів, як-от М. Лютер Кінг чи Б. Обама, що дає змогу студентам ідентифікувати основні риторичні засоби, зокрема повтори, емоційні апеляції та паузи. Додатково застосовуються онлайн-курси та платформи, серед яких TED-Ed та Coursera, що забезпечують інтерактивне навчання риторики через відеолекції, тестові завдання та тренінги з публічного виступу.

Висновки. Риторика – це не тільки наука про мистецтво переконання, але й важливий інструмент для розвитку мовних навичок, критичного мислення й ефективної комунікації. Її історія охоплює століття і включає багатий арсенал риторичних прийомів, що дають змогу ораторам досягати бажаних результатів. Сучасні методи викладання риторики зберігають історичні традиції та водночас адаптуються до потреб сучасного світу, використовують інтерактивні підходи і технології. Викладання риторики допомагає не тільки покращити мовні здібності, а й розвивати навички публічного виступу, що є важливими для успіху в будь-якій сфері життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мельничук О.Д. Константи досвіду *невербального* в англomовному художньому дискурсі : монографія. Рівне : Волин. обереги, 2023. 312 с.
2. Мельничук О.Д. Роль поетики як античної науки у формуванні сучасної теорії наративу. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. ВД «Гельветика», 2023. № 64. Т. 1. С. 310–316.
3. Ораторське мистецтво. *Літературознавча енциклопедія* : у 2 т. / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. С. 160–161.
4. Aristotle. *Rhetoric* / translated by G.A. Kennedy. Oxford : Oxford University Press, 2007.
5. de la Hera T. Persuasion through Digital Games: A Theoretical Model. *Digital Gaming and the Advertising Landscape*. Amsterdam University Press, 2019. P. 95–146. DOI: 10.2307/j.ctvnp0j4g.10.
6. Eyman D. Digital Rhetoric: Practice. *Digital Rhetoric: Theory, Method, Practice*. University of Michigan Press, 2015. P. 112–136. DOI: 10.2307/j.ctv65swm2.8.
7. Herrick J.A. *The History and Theory of Rhetoric: An Introduction*. London : Routledge, 2020.
8. Toulmin S. *The Uses of Argument*. Cambridge : Cambridge University Press, 2003.

REFERENCES

1. Melnychuk, O.D. (2023). *Konstanty dosvidu neverbal'noho v anhlomovnomu khudozhn'omu dyskursi: Monohrafiia* [Constants of nonverbal experience in English literary discourse: Monograph]. Oberehy [in Ukrainian].
2. Melnychuk, O.D. (2023). Rol' poetyky yak antychnoi nauky u formuvanni suchasnoi teorii naratyvu [The role of poetics as an ancient science in the formation of modern narrative theory]. *Aktual'ni pytannia humanitarnykh nauk: mizhvuzivskyi zbirnyk naukovykh prats molodykh vchenykh Drohobys't'koho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Ivana Franka* [Current Issues of the Humanities: Interuniversity Collection of Scientific Papers of Young Scientists of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University], (64), 310–316. Helvetyka Publishing [in Ukrainian].
3. Oratorskemystetstvo (2007). [Oratory art]. In Yu. I. Kovaliv (Ed.), *Literaturoznachna entsyklopediia* [Literary studies encyclopedia] (Vol. 2, pp. 160–161). Akademia Publishing.
4. Aristotle (2007). *Rhetoric* (G.A. Kennedy, Trans.). Oxford Univ Press.
5. de la Hera, T. (2019). *Persuasion through digital games: A theoretical model*. In *Digital gaming and the advertising landscape* (pp. 95–146). Amsterdam University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctvnp0j4g.10>.
6. Eyman, D. (2015). *Digital rhetoric: Practice*. In *Digital rhetoric: Theory, method, practice* (pp. 112–136). University of Michigan Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv65swm2.8>.
7. Herrick, J.A. (2020). *The history and theory of rhetoric: An introduction*. Routledge.
8. Toulmin, S. (2003). *The uses of argument*. Cambridge University Press.